

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах

2021 р., № 78

Збірник наукових праць

Головний редактор:

Сущенко А. – доктор педагогічних наук, професор

Заступник головного редактора:

Сущенко Л. – доктор педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:

Захаріна Є. – доктор педагогічних наук, професор;

Іваницький О. – доктор педагогічних наук, професор;

Кочарян А. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Пагута М. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Сущенко Т. – доктор педагогічних наук, професор;

Даріуш Скальські – доктор педагогічних наук
(Республіка Польща).

Технічний редактор: Н. Кузнєцова

Дизайнер обкладинки: А. Юдашкіна

Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [редкол.: А.В. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. Запоріжжя : КПУ, 2021. Вип. 78. 266 с.

виходить шість разів на рік

Сайт видання:

www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua

Засновник:

Класичний приватний університет
Свідоцтво Міністерства юстиції України
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 15844-4316Р від 16.10.2009 р.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

69002, м. Запоріжжя, вул. Олександрівська 84, оф. 414
Телефони: +38 (048) 709 38 69, +38 (095) 934-48-28,
+38 (097) 723-06-08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

*Входить до Переліку наукових фахових видань
України (категорія «Б») з педагогічних наук
(спеціальності: 011. Освітні, педагогічні науки,
012. Дошкільна освіта, 013. Початкова освіта,
014. Середня освіта, 015. Професійна освіта,
016. Спеціальна освіта) відповідно до Наказу МОН
України від 17.03.2020 № 409 (додаток 1).*

*Журнал включено до міжнародної
наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)*

Видання рекомендовано до друку
та поширення через мережу Internet
Вченою радою Класичного приватного університету
(протокол № 9 від 26.05.2021 р.)

Усі права захищені.
Повний або частковий передрук і переклади дозволено
лише за згодою автора і редакції.
При передрукуванні посилання на збірник наукових праць
«Педагогіка формування творчої особистості
у вищій і загальноосвітній школах» обов'язкове.

Редакція не обов'язково поділяє думку автора
і не відповідає за фактичні помилки, яких він припустився.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com
від польської компанії Plagiat.pl.

Адреса редакції:
Класичний приватний університет
69002, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 70б.
Телефони/факс: +38 050 17 95 916.

Здано до набору 20.05.2021.
Підписано до друку 27.05.2021.
Формат 60×84/8. Цифровий друк. Наклад 150 пр.

ЗМІСТ

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ

<i>Н. Б. Антонець</i> ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ФОРМА ЗДОБУТТЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ (1991–2019)	10
<i>О. Я. Гоменюк</i> ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ ІЗ ГЕРМАНСЬКИХ МОВ ДЛЯ СЕРЕДНІХ ШКІЛ БУКОВИНИ (1932–1940 рр.)	15
<i>Я. В. Дудко</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (1958–1990 рр.)	21
<i>О. В. Юрченко</i> ПРИНЦИП НАРОДНОСТІ ЯК ОСНОВА ВИХОВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ В СПАДЩИНІ М.О. МАКСИМОВИЧА	26

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТИ

<i>О. Б. Бєлова</i> МАТЕРІЯ ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В ШКОЛІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	32
<i>М. М. Воробель, О. В. Романчук, Н. А. Юрко</i> СУЧАСНІ МОДЕЛІ МІЖКУЛЬТУРНИХ І ТРАНСКУЛЬТУРНИХ КОМУНІКАТИВНИХ ПРОЦЕСІВ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	38
<i>Д. Й. Коврей</i> ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ В КОЛЕДЖАХ: МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ	45
<i>Г. І. Лемко</i> СОЦІАЛЬНЕ ПРОЄКТУВАННЯ: ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ	50
<i>Н. П. Лещій, В. І. Герелюк, М. М. Ільків, О. І. Четчикова, А. О. Посипайко</i> ПРОГРАМА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ЖІНОК ПІСЛЯ ЛІКУВАННЯ КОРОНАВІРУСНОЇ ХВОРОБИ	54
<i>М. С. Омельченко, В. В. Кордонець, Н. М. Юдіна</i> ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАСОБІВ ЛОГОПЕДИЧНОЇ РИТМІКИ В КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ТА МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ	64
<i>О. М. Пинзеник, М. І. Кухта</i> ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	68

УДК 378:373.2.011.3-051:37.016:613:37.041(045)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.78.11>

О. М. Пинзеник

orcid.org/0000-0001-7224-941X

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту
Мукачівського державного університету

М. І. Кухта

orcid.org/0000-0001-7434-9983

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ФОРМУВАННЯ ВАЛЕОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У статті розглядається проблема формування знань про здоровий спосіб життя та формування професійних умінь здійснення здоров'язберігаючої та здоров'яформуючої освітньої діяльності в умовах закладу дошкільної освіти. Ключовим поняттям є організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти в процесі вивчення дисциплін валеологічного циклу. Метою статті є обґрунтування змісту, завдань, методів та засобів формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти у процесі самостійної роботи. Успішне їх розв'язання залежить від готовності педагога до освітньої діяльності валеологічного змісту, рівня його знань, умінь та навичок. Базовими компетентностями валеологічного змісту випускників педагогічних закладів вищої освіти є здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я особистості та здатність до формування та зміцнення власного здоров'я. Формування валеологічної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти – це комплекс тих освітніх організаційних і педагогічних заходів, які сприятимуть формуванню у здобувача вищої освіти знань валеологічного змісту, здоров'язберезувальних умінь, навичок організації та проведення освітньої діяльності валеологічного змісту в закладах дошкільної освіти та здатності проєктувати ефективні механізми охорони, збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я дошкільників. Зміст завдань самостійної роботи групується відповідно до поставленої мети. Майбутній педагог вивчає особливості процесу формування власного здоров'я, його збереження та зміцнення у процесі діагностики індивідуальних особливостей організму, психічних та фізичних якостей. До другої групи завдань належать ті, що формують професійну складову частину валеологічної компетентності: засвоєння знань та умінь організації освітньої роботи валеологічного змісту в умовах закладу дошкільної освіти, навичок організації ігор, занять, навчальних вправ із дітьми, підготовки презентацій, комплексних та інтегрованих форм освітньої роботи.

Ключові слова: валеологічна компетентність, самостійна робота, види та завдання самостійної роботи, вихователь дітей дошкільного віку.

Стадія реформування, на якій перебуває вища освіта України, вносить корективи в удосконалення цілей та змісту її реалізації відповідно до стандартів, прийнятих у світовій науково-педагогічній спільноті. Однією з вагомих вимог є вдосконалення самого процесу формування валеологічної компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку, який здатен до успішної реалізації власних професійних здібностей та максимального розширення можливостей у конкурентно налаштованій освітній сфері.

Ефективна реалізація як професійного, так і життєвого потенціалу є можливою тільки за умови наявності професійної валеологічної компетентності, а також фізичної енергії, комуніка-

тивних умінь та навичок, здатності до цілепокладання та прагнення його досягнення, але при цьому й вміння запобігти емоційному та професійному вигоранню, забезпечуючи здоровий спосіб життя.

Заклади вищої освіти, що забезпечують надання освітніх послуг, несуть відповідальність як за формування професійної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти, так і за формування в них здоров'язберігаючого способу життя. Серед компетентностей, що визначаються освітньо-професійними програмами, важливого значення набуває і формування валеологічної освіченості у вихователів дітей дошкільного віку. Одним із факторів, що впливає на безперечну

важливість цього процесу, є погіршення стану здоров'я молоді, що здобуває професійну освіту.

Значна частина теоретиків та практиків педагогічної освіти зараховує ставлення до власного здоров'я та розуміння необхідності формування здорового покоління до гуманістичних цінностей. Саме ставлення до людини як найвищої цінності, її життя, психічного та фізичного здоров'я є вагомою частиною педагогічних цінностей, що є одним із компонентів професійної компетентності. Державні документи, які визначають мету, завдання, основні напрями надання освітніх послуг, акцентують на понятті формування культури здорового способу життя не тільки як принципу освітньої діяльності, але й пріоритету державної політики у сфері освітньої діяльності [6, с. 240]. А законодавчі акти, що визначають зміст дошкільної освіти, визначають збереження і примноження здоров'я дошкільників як важливу умову формування їх життєвої компетентності.

Очевидним є той факт, що процес підготовки майбутнього фахівця освітньої діяльності вимагає формування відповідного рівня культури здоров'я, що сприятиме досягненню мети валеологічної освіти – «виховання людини в дусі відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих як до найвищої індивідуальної і суспільної цінності» [5, с. 15].

Проблема теоретичного змісту та виокремлення практичних основ формування валеологічної освіти, культури та виховання культури здорового способу життя розглядалася в дослідженнях українських вчених Т. Андрющенко, О. Богиніч, Г. Беленької, М. Машовець та ін. Практичні рекомендації щодо реалізації завдань оздоровлення дитячого організму знайшли відображення у працях Н. Денисенко, Л. Лихолід, Л. Мельник, В. Нестеренко та ін. Значну увагу розкриттю шляхів та засобів збереження здоров'я та формування валеологічної освіти дошкільників приділяють і зарубіжні вчені О. Кабачек, А. Кузнецова, С. Стівенсон та ін. Питання формування валеологічної освіченості та культури майбутніх педагогів досліджено в наукових розвідках В. Бабича, Л. Іванової, Т. Кириченко, Г. Кривошеєвої та ін. Дослідниками детально розглядається зміст валеологічної освіти майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти, шляхи та засоби реалізації поставлених завдань.

Разом із тим проблемі використання видів та форм самостійної роботи в процесі здобуття валеологічної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку не приділено належної уваги. Саме це й засвідчує актуальність теми та необхідність її розробки й упровадження в освітній процес закладів вищої педагогічної освіти.

Мета статті полягає в обґрунтуванні змісту, методів та засобів формування валеологічної

компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти в процесі самостійної роботи.

Питання становлення та зміцнення здоров'я у процесі здобуття освіти дітей і підлітків, формування в них валеологічних навичок у закладах освіти регулюються на основі державних норм і положень Конституції України. Саме тут акцентується на необхідності розробки та вдосконалення законодавчих документів із питань охорони та зміцнення здоров'я.

Загальновідомим є той факт, що майбутнє суспільства залежить від якісного забезпечення та покращення здоров'я населення. Відповідно до Конституції України, «кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм» [3, с. 49].

Значної уваги потребує вирішення проблеми забезпечення активного життя всіх верств населення країни, максимального забезпечення їх соціального, психічного та фізичного благополуччя. Необхідно переглянути й коригувати умови, що сприятимуть покращенню здоров'я всіх верств населення. Недосконалість системи валеологічної освіти та валеологічного виховання в освітніх закладах є однією з причин погіршення стану здоров'я молоді. Саме тому в Україні політика формування здорового способу життя стала однією з основних соціально-економічних складових частин державної політики. Державна політика у сфері валеологічного виховання та валеологічної освіти спрямовується насамперед на підвищення рівня здоров'я, покращення якості життя українського народу, адже в людському суспільстві стан здоров'я нації у всі часи розглядався як показник рівня соціально-економічного стану суспільства.

Досліджуючи питання розв'язання завдань формування валеологічної вихованості здобувачів освіти, О. Філіпп'єва наголошує, що успішне їх розв'язання залежить від готовності педагога до освітньої діяльності валеологічного змісту, рівня його знань, умінь та навичок. Саме тому питання готовності майбутніх учителів до валеологічного виховання учнів є предметом уваги вчених, аналізується і вивчається дослідниками з погляду його сутності та забезпечення в системі професійно-педагогічної освіти [9, с. 10].

До проблем формування навичок здорового способу життя молоді та ролі в цьому процесі вчителя-валеолога неодноразово звертається великий український гуманіст В. Сухомлинський, наголошуючи на тому, що в педагогічній діяльності педагог має брати за основу положення, що особистість і організм становлять єдине ціле, а проблеми людини варто вирішувати

з позиції взаємодії психологічних і соматичних аспектів: «Кожен рік лікар кілька разів перевіряв зір, серце і легені дітей. В 1 класі було четверо дітей з ослабленим зором, у 2 – двоє, в 3 – жодного. Життя підтвердило, що слабкий зір – це не хвороба очей, а результат того, ще в організмі дитини немає гармонічної єдності фізичного та духовного розвитку» [8, с. 59].

Гуманістична спрямованість педагогічної діяльності та гуманізація її цілі є підставою для зміни ціннісних орієнтацій педагога і переходу від реалізації освітніх стандартів загальної освіти до сприяння самоактуалізації особистості та збільшення потенціалу здоров'я учня [2, с. 490].

Підготовка фахівців дошкільної освіти, що здійснюється відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» та освітньо-професійних програм, в яких на основі навчального плану чітко регламентуються обов'язкові та вибіркові фахові дисципліни, вимагає розподілу загального бюджету навчального часу, виділеного на аудиторні заняття на самостійну роботу здобувача. Саме організація самостійної роботи є тим фактором, що впливає на засвоєння майбутніми педагогами професійних знань та практичних умінь та навичок. Поняття самостійної роботи здобувачів є широким поняттям, формування та обґрунтування сутності якого здійснювалося на основі різних підходів.

Питанню визначення та обґрунтування теоретичних основ форм, видів та засобів самостійної роботи присвячено дослідження А. Алексюка, В. Буряка, П. Підкасистого та ін. У роботах Г. Гнітецької, Н. Гречкіної, І. Ковалевського, І. Шимко та ін. визначено шляхів та напрямів моніторингу та діагностування результатів виконання завдань самостійної роботи. Проте, незважаючи на значну кількість теоретичних та практичних досліджень із цієї проблеми, тема планування та організації самостійної роботи здобувачів вищої педагогічної освіти під час вивчення дисциплін валеологічного циклу поки що не стала предметом спеціального дослідження.

З огляду на зміст цих вимог формуються базові компетентності валеологічного змісту випускників педагогічних закладів вищої освіти: розвивати здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості [7].

У визначенні поняття «формування валеологічної компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти» ми виходимо з того, що це – комплекс тих освітніх організаційних і педагогічних заходів, які сприятимуть формуванню у здобувача вищої освіти знань валеологічного змісту, здоров'язбережувальних умінь, навичок організації та проведення освітньої діяльності валеологічного змісту

в закладах дошкільної освіти та здатності проєктувати ефективні механізми охорони, збереження та зміцнення власного здоров'я та здоров'я дошкільників.

У практиці фахової підготовки вихователів дітей дошкільного віку застосовуються такі дисципліни валеологічного циклу: «Теорія та методика фізичного виховання», «Технології валеологічної освіти дошкільників», «Проєктування та методичний супровід оздоровчо-дозвіллевої діяльності в ЗДО», «Організація та керівництво валеологічною освітою дітей», «Технології навчання дисциплін валеологічного змісту з методикою викладання у вищій школі» та ін. Організація освітнього процесу валеологічного змісту передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти знань про методологічні основи дисциплін, особливості організації форм навчальних занять із майбутніми вихователями з валеології та методики фізичного виховання дошкільників. Ретельно висвітлюючи завдання та зміст формування компетентності майбутнього фахівця дошкільної освіти у сфері дисциплін оздоровчого та валеологічного циклу, студенти вивчають особливості методів та форм валеологічної освіти, набувають вмінь планування занять із дисциплін оздоровчого та валеологічного циклу, проєктування роботи з вихованцями.

Пошук оптимальних варіантів отримання освітніх послуг, забезпечення компетентнісного підходу у здійсненні валеологічної освіти майбутнього педагога, який розуміє значення власного здоров'я, активно вивчає ефективні засоби його формування, володіє особистісними рисами відповідального відношення та має чітке цілепокладання на зміцнення особистого здоров'я та здоров'я майбутніх вихованців, – важливе завдання формування валеологічної компетентності. І саме оновлення та вдосконалення змісту власної діяльності шляхом постійної самоосвіти, самовиховання, самовдосконалення та самооздоровлення є запорукою успіху.

На основі аналізу літературних джерел можна зробити висновки, що проблема самостійної роботи в навчальній діяльності завжди вважалась актуальною. Багатогранність самої проблеми не забезпечує єдиного підходу до її розв'язання. Наслідком цього є різноманітність визначення поняття «самостійна робота». У доступній нам літературі ми спостерігали нерідко кардинально протилежні погляди на самостійну роботу студентів, залежно від світоглядних переконань, методологічних підходів. Тому по-різному розв'язується проблема самостійної роботи.

Поняття самостійної роботи з формування валеологічної компетентності ми визначаємо як суб'єкту діяльність майбутнього педагога. Вважаємо, що зміст завдань самостійної роботи доцільно групувати відповідно до поставленої мети.

Насамперед здобувач вищої педагогічної освіти вивчає особливості процесу формування власного здоров'я, його збереження та зміцнення в процесі діагностики індивідуальних особливостей організму, психічних та фізичних якостей. Йдеться про загальноприйняте поняття «формування здорового способу життя».

Дослідження сучасних науковців (О. Вакуленко, Л. Жаліло, Н. Комарова, Р. Левін, І. Солоненко, О. Яременко) уможливають диференціювання понять фізичного здоров'я, психічного благополуччя, соціального і духовного здоров'я, проте ці складники не розглядаються окремо, а інтегровано впливають одна на одну. Саме тому на основі вивчення дисциплін, змістом яких є характеристика індивідуальних особливостей анатомічної будови тіла, фізіологічних функцій організму в різних умовах його існування, генетичної спадщини, рівні фізичного розвитку органів і систем організму, майбутні вихователі розробляють програми діагностування та вдосконалення власних фізичних якостей, виконують реферативні повідомлення на теми «Основні проблеми валеології», «Індивідуальний кодекс здоров'я», «Проблема становлення валеологічної свідомості» та ін. Результати досліджень обговорюються під час семінарських та практичних занять.

Психічне здоров'я як одна зі складових елементів здорового способу життя майбутнього педагога детально розглядається сучасними валеологами. Так, С. Болтівець зазначає, що психічне здоров'я забезпечує процесуальну цілісність особистості, що адекватна внутрішній природі, взаємодіє із собою та довкіллям. Тому важливими чинниками забезпечення психічного здоров'я є пізнавальні здібності, активність, прагнення до самопізнання, самоосвіти, самовдосконалення тощо [8, с. 62]. Майбутні педагоги, вивчаючи теоретичні основи психічного здоров'я, до якого належать індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини, потреби, інтереси, мотиви, почуття тощо готують тренінгові заняття, складають рекомендації для вихователів та батьків, презентують сучасні дослідження в цій сфері.

Духовний світ особистості педагога, сприйняття ним духовної культури свого народу, прагнення до ідентифікації себе як носія освітніх, наукових, релігійних, морально-етичних цінностей – одна з важливих складових частин особистості здобувача вищої педагогічної освіти. Адже вихователь дітей дошкільного віку – це людина, якій властиві почуття прекрасного, турбота про здоров'я вихованців та прийняття відповідальності за них. Це, як зауважує Н. Малярчук, особливе напруження, пов'язане з потенційним сенсом і цінностями, що вимагають здійснення вищого призначення людини [4, с. 175]. Серед видів самостійної роботи, спрямованої на формування

та удосконалення духовного здоров'я, надаємо пріоритет пошуково-дослідній роботі майбутніх педагогів, спрямованій на вивчення та узагальнення досвіду народної педагогіки, дослідження практиків дошкільної освіти, використання надбань теоретиків та практиків у процесі освітньої роботи валеологічного змісту.

І, нарешті, соціальне здоров'я, що залежить від багатьох факторів – економічних, власне соціальних, формується в процесі всієї освітньої діяльності здобувачів. Для закріплення та систематизації знань у процесі самостійної роботи широко використовуються завдання складання тестових завдань «Потреба у спілкуванні: вимога чи необхідність?», «Як навчитися схвалювати оточуючих?», «Самооцінка конфліктності» тощо.

До другої групи завдань самостійної роботи зараховуємо професійну складову частину валеологічної компетентності. У процесі виконання завдань здійснюється засвоєння знань та умінь організації освітньої роботи валеологічного змісту в умовах закладу дошкільної освіти, навичок організації ігор, занять, навчальних вправ із дітьми; підготовка презентацій, комплексних та інтегрованих форм освітньої роботи з використанням чітких інструкцій зумовить якісне формування валеологічної компетентності майбутнього педагога.

Так, готуючись до практичного заняття на тему «Сучасні технології валеологічної освіти», студенти, розкриваючи характеристики інноваційних педагогічних технологій у сучасній дошкільній освіті, визначають тему, мету та завдання технології валеологічного виховання, над якою працюватимуть упродовж вивчення цієї дисципліни, складають алгоритм побудови проекту.

Для детального вивчення науково-педагогічної літератури ефективним видом самостійної роботи є складання анотацій до посібників дисциплін оздоровчого та валеологічного циклу, складання рекомендацій до їх практичного застосування у процесі викладання дисциплін валеологічного циклу та практичної роботи вихователів дітей дошкільного віку.

Значна частина самостійної роботи присвячена формам та методам організації освітнього процесу закладу вищої освіти, що забезпечують вивчення дисциплін оздоровчого та валеологічного циклу. Обґрунтовуючи цінність та розкриваючи специфіку тренінгів як форми групової роботи, що забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників педагогічної взаємодії у процесі вивчення дисциплін оздоровчо-валеологічного циклу, майбутні вихователі не тільки набувають практичних умінь та навичок організації такої роботи, але й аналізують її позитивні та негативні сторони, адаптуючи зміст діяльності до відповідних умов (робота в студентській аудиторії та в умовах закладу дошкільної освіти).

Вирішення педагогічних ситуацій, змістом яких є аналіз лекційних та практичних занять із дисциплін оздоровчо-валеологічного циклу, спонукає майбутніх педагогів до формулювання мети занять, підбору методів відповідно до мети та типу заняття, завдань для самостійної роботи студентів, складання тестових завдань тощо. При цьому часто практикуються самостійне складання здобувачами конспектів занять, підбір засобів наочності, технічних засобів навчання, презентація фрагментів занять, проєктування способів їх застосування у процесі викладання, розробка алгоритмів проведення аудиторних та позааудиторних занять.

Проєктування освітньої роботи валеологічного змісту сприяє розвитку творчості, прагненню до оновлення та вдосконалення освітнього процесу. Найбільш цікавими студенти вважають проєкти на теми: «За здоров'ям – у дитячий садок», «Траволікування: що добре, а що – погано?», «Зоотерапія та її вплив на лікування дітей», «Казкотерапія та ігротерапія у фізичному вихованні дошкільників». Узагальненню цієї роботи сприятиме розробка анкет та проведення анкетування зі студентами стосовно їхньої обізнаності з технологіями фізичного виховання та валеологічної освіти, їх значення та необхідності використання в роботі з дітьми дошкільного віку, проведення ділової гри на тему «Педагогічна рада з питань роботи ЗДО з сім'єю у сфері збереження та охорони здоров'я дитини».

Отже, готовність здобувачів вищої педагогічної освіти до здійснення валеологічної діяльності упродовж життя можна вважати однією з якостей майбутнього фахівця, яка виявляється в необхідності ціннісного ставлення до власного здоров'я, а також удосконаленні набутих умінь та навичок цілеспрямованого здійснення освітнього процесу валеологічного змісту у професійній роботі. Самостійну роботу студентів із формування валеологічної компетентності варто розглядати як цілісну багаторівневу, багатофункціональну систему взаємопов'язаних дій, які сприяють підвищенню науково-теоретичного й загальнокультурного рівня та формують у студентів практичну готовність до самовдосконалення, самовиховання, самооздоровлення та набуття професійних умінь здійснення валеологічної освіти [6, с. 240].

Узагальнюючи вищевказане, можемо дійти висновку, що формування валеологічної компетентності майбутніх фахівців дошкільної освіти має відбу-

ватися у взаємопов'язаному комплексі організації здоров'яформуючого середовища, ефективної роботи та використання різних видів самостійної роботи, що сприятиме проєктуванню та розробці методичних рекомендацій для студентів та вихователів із питань організації валеологічної освіти, на що і буде спрямоване подальше дослідження.

Список використаної літератури:

1. Болтівець С. Якість психічного здоров'я: педагогічні критерії, прогнозування. *Практична психологія та соціальна робота*. 2005. № 5. С. 62–67.
2. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів з позицій здоров'язберігаючої освіти. *Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи* / за заг. ред. М. Лук'яненка, Ю. Шкрєбтія, Е. Боляха, А. Матвєєва. Дрогобич, 2005. С. 489–493.
3. Конституція України. Р-л II, с. 49. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-ii>
4. Костюченко Т.М. Сутність та структура здоров'язбережувальної компетентності майбутніх соціальних педагогів. *Вісник Луганського Національного університету ім. Т.Г. Шевченка. Педагогічні науки*. 2015. № 2 (291). С. 174–181.
5. Московченко О.Н. Системний підхід до оцінки здорового способу життя. *Валеологія*. 1999. № 2. С. 14–18.
6. Пинзенік О. Формування валеологічної компетентності здобувачів вищої педагогічної освіти у процесі самостійної роботи. *Розвиток освітніх систем в умовах євроінтеграційних трансформацій* : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Чернівці, 26–27 травня 2021 року / за наук. ред. д. пед. наук С. З. Романюк. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т. 2021, С. 239–245.
7. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%2standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf>
8. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Київ : Рад. шк. 1988. 272 с.
9. Філіпп'єва О.А. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до валеологічного виховання учнів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кіровоград, 2008. 23 с.

Pinzenik O., Kukhta M. The formation of valeological competence of the future preschool education specialists in the process of independent work

The article has considered the problem of formation of knowledge about healthy lifestyle and the formation of professional skills of health education in the conditions of preschool educational establishment. The key concept is the organization of independent work by students of higher education in the process of studying the disciplines of the valeological cycle. The purpose of the article is to substantiate the content, tasks,

methods and means of formation of the valeological competence of future educators of preschool educational establishments in the process of their independent work. Their successful solution depends on the teacher's readiness for educational activities of valeological content, the level of his/her knowledge, skills and abilities. The basic competencies of valeological content of graduates of pedagogical institutions of higher education are: the ability to form in children of early and preschool age skills of healthy lifestyle as the basis of personal health culture and the ability to form and strengthen their own health. The formation of valeological competence of the future specialist of preschool education is a complex of those educational organizational and pedagogical actions which will promote at the applicant of higher education the formation of knowledge of valeological maintenance, health-preserving skills, skills of the organization and carrying out of educational activity of valeological maintenance in preschool educational establishments and the ability to project effective mechanism of saving and strengthening of own health and health of preschoolers. The content of the tasks of independent work has been grouped according to the goal. The future teacher studies the peculiarities of the process of forming one's own health, its preservation and strengthening in the process of diagnostics of individual features of the organism, mental and physical qualities. The second group of tasks includes those that form the professional component of valeological competence: acquisition of knowledge and skills of organizing educational work of valeological content in preschool educational establishments, skills of organizing games, classes, training exercises with children, preparing presentations, complex and integrated forms of educational work.

Key words: *valeological competence, independent work, educator of preschool children.*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>